

Nauwere defensiesamenwerking in EU-verband is niet alleen onvermijdelijk, regeringen en burgers hebben er ook baat bij

Door Jorge Domecq – Directeur-generaal van het Europees Defensieagentschap

Na lange tijd het ondergeschoven kindje van het bredere gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de Europese Unie te zijn geweest, is defensie nu bovenaan de Europese agenda komen te staan. In 2016 hebben opeenvolgende initiatieven van de EU en haar lidstaten defensie tot een hot issue gemaakt.

Sterker nog: nu de regeringen van de EU zich opmaken voor de topontmoeting in Rome (25 maart) ter gelegenheid van de 60e verjaardag van het Verdrag van Rome, in een van de lastigste en meest turbulente periodes die de Unie in haar bestaan gekend heeft, wordt defensie aangemerkt als een terrein waarop het Europese project nieuwe glans kan krijgen.

Dat is een ambitie die ik deel. Het is tijd dat we defensie daadwerkelijk tot een zaak van Europees belang maken.

Laten we er niet omheen draaien: er is voor ons Europeanen geen geloofwaardig alternatief voor het bundelen van onze krachten en het plaatsen van ons denken en handelen op het gebied van veiligheid en defensie in een meer grensoverschrijdend, Europees perspectief. De aanzwellende bedreigingen in onze directe omgeving, de toekomst van ons trans-Atlantische bondgenootschap en de technologische revolutie die zich wereldwijd voltrekt, zullen zelfs de grootste scepticus moeten overtuigen dat Europa er niet meer onderuit zal kunnen om zich meer en beter in te zetten voor zijn eigen veiligheid.

Een sterkere en meer op samenwerking gerichte Europese benadering van defensie lijkt politiek onvermijdelijk. Om het maar ronduit te zeggen: de ontwikkelingen op het wereldtoneel zullen de Europese naties vroeg of laat dwingen om een gesloten front te vormen en samen op te trekken, willen ze bij machte blijven om hun belangen en burgers te beschermen.

Maar externe druk mag niet de enige motor zijn. Er zijn immers ook veel praktische redenen waarom Europese samenwerking op defensiegebied heel zinnig is.

Allereerst voor de financiën.

Op dit moment is de Europese defensiemarkt sterk versplinterd. De begrotingen worden op nationaal niveau opgesteld en besteed door 28 ministers van Defensie, zonder dat daarbij de nodige onderlinge afstemming plaatsvindt. Dit is kostbaar en leidt dikwijls tot onnodige overlap en dubbele uitgaven, omdat elke lidstaat het volledige spectrum van defensiecapaciteiten probeert te bestrijken. Door een betere planning, gezamenlijke aankopen en het poolen en delen van defensiecapaciteiten kan dan ook een beter rendement van militaire uitgaven worden behaald en kunnen grote sommen belastinggeld worden bespaard.

Volgens schattingen(*) zouden de Europese regeringen bijna een derde (!) van wat ze aan militaire uitrusting spenderen kunnen besparen als ze ervoor zouden kiezen hun investeringen te coördineren.

We hebben het hier over miljarden euro's die hetzij bezuinigd zouden kunnen worden hetzij zouden kunnen worden aangewend voor extra lange termijn investeringen.

Maar kosteneffectiviteit is niet het enige voordeel. Net zo belangrijk voor een meer op samenwerking gerichte benadering van defensie-uitgaven zijn interoperabiliteit en grotere effectiviteit.

In vergelijking met de VS werken de Europese strijdkrachten met veel te veel verschillende typen militair materieel. Zo hadden de EU-lidstaten in 2016 wel 20 verschillende typen gevechtsvliegtuigen (tegen 6 in de VS), 29 typen fregatten (4 in de VS) en 20 typen pantservoertuigen (2 in de VS). Door meer op samenwerking gerichte planning, ontwikkeling, aankoop en inzet van middelen kan het gebruikte materieel worden gestroomlijnd, hetgeen de interoperabiliteit van de strijdkrachten van de lidstaten sterk ten goede zou komen.

"Pooling and Sharing" is dan ook een prioriteit als we willen zorgen dat de Europese strijdkrachten effectiever en meer interoperabel worden, zodat de Europese burgers en belastingbetalers meer waar voor hun geld krijgen.

Het bevorderen van zulke samenwerking en het managen van samenwerkingsprojecten tussen lidstaten die daarvoor kiezen is waar het Europees Defensieagentschap (European Defence Agency, EDA) zich voor inzet. Sinds de oprichting in 2004 is het EDA uitgegroeid tot dé 'hub' voor Europese defensiesamenwerking, waarvan de expertise en netwerken hun weerga niet kennen. Inmiddels is duidelijk gebleken dat als lidstaten de politieke wil hebben om een serieuze samenwerking aan te gaan, het EDA daarbij een belangrijke rol kan vervullen.

Nu de institutionele lijnen in de EU tussen interne en externe veiligheid vervagen, is het goed te onthouden dat de lidstaten het EDA van meet af aan hebben beschouwd als hun voornaamste instrument en drager voor verdergaande samenwerking op defensiegebied in Europa, want het is in EDA-verband waar nationale regeringen de prioriteiten bepalen voor defensiecapaciteiten en besluiten over het beheer daarvan. De steun die de Europese Commissie wil verlenen via het onlangs aangenomen Europees defensieactieplan (European Defence Action Plan, EDAP) is daarbij meer dan welkom.

Meer defensiesamenwerking is hoognodig. We mogen deze noodzaak niet laten verzanden in een politiek en institutioneel debat dat ons afleidt van ons gezamenlijk streven om de Europese defensie sterker te maken. Om dat voor elkaar te krijgen moet Europa optimaal gebruikmaken van de instrumenten die het in handen heeft. Het EDA is daar ontegenzegglijk één van.

De EU staat nu echt op een kruispunt van wegen. Visionaire besluiten en ambitieuze acties zijn benodigd om het Europese project levend en gezond te houden.

() Munich Security Report 2017*

.....

De ervaren Spaanse diplomaat Jorge Domecq is sinds februari 2015 directeur-generaal van het EDA. Voordien vertegenwoordigde hij Spanje als ambassadeur bij de OVSE en in de Filipijnen en

bekleedde hij uiteenlopende functies binnen de Spaanse ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie, alsook bij de NAVO.

Het Europees Defensieagentschap (EDA) is een intergouvernamenteel agentschap dat in 2004 in het leven werd geroepen door de Raad van de Europese Unie om de lidstaten te ondersteunen bij de ontwikkeling van Europese defensiecapaciteiten en militaire samenwerking, om onderzoek en technologie op defensiegebied te stimuleren en om de Europese defensie-industrie te versterken. Het EDA is gevestigd in Brussel.